

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди**

Факультет іноземної філології

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІНОЗЕМНОЇ
ФІЛОЛОГІЇ І ЛІНГВОДИДАКТИКИ**

**Збірник наукових статей здобувачів вищої освіти
факультету іноземної філології
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди**

Випуск 5

Електронне видання

Харків – 2023

<i>Довгаль Катерина</i> . Інтернет-дискурс як джерело змін лексико-граматичної структури сучасної англійської мови	76
<i>Завадська Катерина</i> . Образ сильної жінки в англомовному пісенному дискурсі	82
<i>Ігнатенко Ігор</i> . Реалізація суб'єктивної модальності в англомовних інтернет-блогах	86
<i>Іщенко Неллі</i> . Антиутопія міста в романі Дж. Оруелла «1984»	91
<i>Капінос Ігор</i> . Семіозис текстових категорій часу і простору в короткій прозі Б. Пенкейка	94
<i>Катрич Карина</i> . Особливості лексеми HAMMER в англійській мові	99
<i>Кисіль Олександр</i> . Медійна репрезентація війни в Україні (на матеріалі сучасної англомовної преси)	103
<i>Коваль Катерина</i> . Зорові та слухові образи в романі «Океан у кінці вулиці» Н. Геймана	106
<i>Колесник Марія</i> . Етапи і тенденції феміністського руху: від соціальної рівності до жіночої ідентичності	109
<i>Коновалова Дарина</i> . Особливості перекладу політичної термінології	113
<i>Копилова Дар'я</i> . Особливості портретних характеристики головних героїв у новелах Стефана Цвейга	117
<i>Корнєєва Юліана</i> . Відображення національного характеру в англомовних прислів'ях	121
<i>Кравченко Євгенія</i> . Пряме та непряме оцінювання у процесі викладання / вивчення французької мови як іноземної	125
<i>Криворучко Ірина</i> . Мовна реалізація концепту ВІЙНА в заголовках англомовних газетних текстів (в контексті сучасної російсько-української війни)	129
<i>Кудій Марина</i> . Функції евфемізмів в англомовному політичному дискурсі	133
<i>Ліпатніков Роман</i> . Використання інтернет-ресурсів на заняттях з іноземної мови	136
<i>Людкевич Вероніка</i> . Особливості перекладу фразеологічних одиниць у романі Джорджа Роналда Руела Толкіна «Володар перснів»	140
<i>Макєєв Євгеній</i> . Мотиваційні типи назв готелів у США	144
<i>Макітренко Катерина</i> . Використання пейоративної лексики у політичному дискурсі	149
<i>Марцин Єлизавета</i> . Індивідуально-авторський стиль блогів Дж. Вейра	152

3. Direct and Indirect Assessment [Електронний ресурс] URL : <https://www.up.edu/ir/files/direct-and-indirect-assessment.pdf>
4. Direct and Indirect Assessments [Електронний ресурс] URL : <https://assessment.abet.org/wp-content/uploads/2022/09/Direct-and-Indirect-09.09.2020.pdf> (дата зверення : 24.04.2023).
5. Direct Versus Indirect Assessment of Student Learning, Center for Teaching and Learning, Northern Illinois University. [Електронний ресурс] URL : <https://www.niu.edu/citl/resources/guides/direct-versus-indirect-assessment-of-student-learning.shtml> (дата звернення : 5.03.2023).
6. Douglas Brown, H. Language assessment : Principles and classroom practices. White Plains, NY : Pearson Education, 2004. 340 p.
7. Student Learning Assessment Options and Resources – Quality Enhancement Plan. [Електронний ресурс] URL : https://www.nova.edu/ie/ice/forms/sl_assessment.pdf (дата звернення : 09.04.2023).
8. Wiggins G. Educative assessment : designing assessments to inform and improve student performance. 361 p.

МОВНА РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ *ВІЙНА* В ЗАГОЛОВКАХ АНГЛОМОВНИХ ГАЗЕТНИХ ТЕКСТІВ (У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ)

Ірина КРИВОРУЧКО

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Д. В. Колода

У статті розглядаються мовленнєві засоби вираження концепту ВІЙНА в описі російсько-української війни в заголовках британських газет “The Daily Mirror” і “The Sun”. Виділяються особливості лексики та граматики тематичних заголовків. Серед лексем найпоширенішими є слова з негативною конотацією. Граматичні засоби є другорядними для реалізації концепту.

Ключові слова: *таблоїд, заголовок, концепт, війна.*

This article is reviewing language means of expression of the concept WAR in describing the Russian-Ukrainian war in British headlines from “The Daily Mirror” and “The Sun”. The lexical and grammatical features of thematical headlines are highlighted. Among the lexemes the most common are words with a negative connotation. Grammatical terms are secondary for the realization of concept.

Keywords: *tabloid, headline, concept, war.*

Засоби масової інформації завжди є потужним інструментом інформування населення. Особливо важливими та впливовими вони стають в період виникнення резонансних подій, катастроф чи війни. Так, із початком російсько-української війни ЗМІ стали ключовим і чи не єдиним джерелом інформації для іноземної аудиторії.

Для свідків воєнних подій асоціативне поле війни є індивідуальним. Посилаючись на власний досвід пережитого, кожен має індивідуальні асоціації з нею, але для іноземців концепт ВІЙНА в контексті російсько-української війни у ХХІ столітті створений штучно, і засоби масової інформації взяли на себе ключову роль висвітлення подій в Україні.

У розвідці розглянуто граматичні та лексичні шляхи вираження концепту ВІЙНА в заголовках періодичних виданнях Британії “The Sun” та “The Daily Express”. Ці газети були обрані тому, що вважаються “*red-top*”, тобто популярні, але не респектабельні, дешевші за “*broadsheets*” (більш якісна преса, націлена на елітну аудиторію[16]), а отже газети “*red-top*” доступні більшій аудиторії читачів та легко читаються, з балансом новин іншого вмісту від *broadsheets*, який більше схиляється до сенсаційних, неординарних презентацій фактів[15].

Словник сучасної лінгвістики А.Загнітка визначає поняття концепту як оперативну змістовну одиницю пам'яті й поняттєвої системи, що об'єднує смисли, якими оперує людина в процесах мислення.[4, с. 98] Таким чином, використання вже попередньо відомих реципієнту фраз, описів, прикметників з негативним значенням у описі нових подій, новин та ситуацій переносить досвід і знання на ці події, залишаючи концепт негативу.

Н. Мех зауважує, що «концепт може бути вербалізований окремими словами та словосполученнями, фразеологічними одиницями, реченнями та цілими текстами» [7, с. 23]. У цій статті розглянуто заголовки та підзаголовки статей у таблоїдах та шляхи вираження у них концепту ВІЙНА.

Концепт ВІЙНА широко розкритий у газетах. Серед періодичних видань значну інформативну роль виконують таблоїди, заголовки та підзаголовки яких написані у стилі використання аббревіатурних структур в обмеженому комунікативному контексті, особливо використання коротких аббревіатур із слів або фраз замість повних речень[13, с.57]. Цей стиль презентування інформації є типовим для газетних видань “The Daily Exspress”, “The Sun” та інших таблоїдів.

Вербалізація концепту ВІЙНА простежується головним чином на лексичному рівні, але є й граматичні аспекти, які підсилюють сприйняття цього концепту. Одночасно це слугує підсиленням негативної сторони концепту ВІЙНА, разом із вживанням негативних лексем «*кров*», «*зло*», «*вогонь*», «*пекло*» – “*PURE EVIL*”, “*BLOODY MESS*”, “*WAR ON EVIL*”, “*COLD-BLOODED MURDER*”(The Sun).

Беручи до уваги, що внутрішня форма слова є усвідомлення людиною зв'язку між осмисленим і осмислюваним [3, с. 10], отже, з'ясування такої форми щодо концепту з його складним поліфонічним смислом, у якому відбилось колективне несвідоме, архетипне й національно своєрідне, метафізичне, трансцендентне й творчо сприйняте, стає одним із основних шляхів проникнення в його «свята святих» [6, с.112].

Г. Яворська у своїй праці «Концепт «війна»: семантика і прагматика» виділяє такі концепти, які знаходять своє відображення і в сучасних газетах Британії: «війна – гра» (“*WAR GAMES*”, The Sun), «війна – катастрофа» (“*HELL ON EARTH*”), «війна – стихія» (“*COMING STORM*”), «війна – подорож»

(“*ESCAPE FROM HELL*”, *The Sun*) як основні схеми дослідження концепту ВІЙНА. Такі схеми мають глибоке лінгвокультурне коріння, що відображене як у масовій мовній свідомості у вигляді фразеологізмів і сталих виразів («війна – стихія»: війна забрала, узяла могила), так і в індивідуальній мовній картині світу [11, с.19].

Досліджуючи номінативний простір концепту «війна», Л.Брославська виділяє 41 синонім війни, розподіляючи їх за полями: “State of Armed Conflict” (стан зброєного конфлікту), “Situation of Antagonism” (ситуація ворожнечі) і “Art of War” (мистецтво війни). Вона встановлює, що лексеми, які входять до першого поля є ядром (знешкодити, воювати, перемогти), а периферією є ті, що входять до другого та третього [1, с. 31].

В. Міщенко і В. Дубик дійшли висновку, що лексику зі сфери «війна» часто вживають у політичному дискурсі, що робить її інструментом політичного впливу [8, с.190]. У ситуації з описом війни ця лексика має прямий зв’язок на політичне уявлення картини держав-учасниць війни. Це активно простежується в статтях з фігуруванням президентів воюючих держав та привласненні більшості структур країни-агресора до президента Росії (“*MAD VLAD*”, “*HER BLOOD...HIS HANDS*”). Автори виокремлюють такі фрейми: «війна – зброя», «війна – мобілізація», «війна – атака», «війна – вибух», «війна – воїни», «війна – конкурент», «війна – захисні дії», «війна – демонстрація сили», «війна – воєнні операції», «війна – бій», «війна – поразка», «війна – перемога», що свідчить про оприявлення більш стертих (сухих) метафор. У мовній свідомості продуцентів та споживачів франкомовного політичного дискурсу метафоричне концептуальне поле «війна» є сталим за своєю суттю, таким, що втратило образність, але все одно викликає почуття тривоги та небезпеки [8, с. 194]. Це яскраво простежується в заголовках газет.

Лексема “war” також має негативне асоціативне виявлення (жах, небезпека, шторм, убивство, жорстокість, апокаліпсис) [5, с. 61]. Публіцистичний дискурс фігурує і у дослідженні Т. Вільчинської: вона вивчає концепт «війна» в газетному дискурсі (на матеріалі української газети) [3, с.110]. Автори статей мають тенденцію конотувати війну лише негативно : ***криваве пекло, дорога в пекло, війна над злом, жахливе вбивство.***

У дослідженні Р. Коваленко концепт ВІЙНА розглядався в англomовній свідомості на матеріалі публіцистичного дискурсу і були встановлені основні компоненти його змісту [5, с. 63]: “war” – “hostility” (ворожість), “warfare” (боротьба), “competition” (конкуренція), “fight” (сутичка). У заголовках таблоїдів *The Sun* і *The Daily Express* простежується активне вживання лексики з номінативного поля концепту ВІЙНА “*BAKHMUT BATTLE*”, “*DEATH FROM ABOVE*”, “*BOMB BLITZ*”, “*BOMB’S AWAY*”, “*MISSILES RAIN DOWN*”, “*HELL ON EARTH*”.

За Роджером Фоулером, газетам притаманний розмовний стиль з метою створення «ілюзії неформальності, відомості, дружності», тому що «розмова означає кооперацію, узгодження, симетрію сили і знань між учасниками» [13, с. 57].

У стилі “*block language*” є низка особливих правил граматики та слова часто використані незвичним шляхом [14, с. 211]. Заголовки не завжди є повними реченнями, а можуть бути: іменниковим виразом без дієслова (“ROAD TO HELL”, “BATTLE HELL”, “FIRE IN HELL”); пропускаються артиклі та дієслово *to be* (*Devastating drone attack hits huge oil tank in occupied Crimea sparking apocalyptic fire*); теперішні часові форми використовуються для опису минулих подій (*Zelenskyi reveals his scariest day, Devastating drone attack hits huge oil tank*); допоміжні дієслова пропущені в пасивних конструкціях (*Ukraine armed*); короткі сполучники *as* та *in* використовуються замість повних, як-от: *because* (*in preparation for, troops flee key city as tyrant warns*). М. Скаб у своєму дослідженні дійшла висновку, що «граматичні – як морфологічні, так і синтаксичні – засоби є важливими, хоч і другорядними, допоміжними засобами вираження концепту» [9, с.79].

Отже, аналізуючи роботи лінгвістів, які працювали над концептом ВІЙНА, та ознайомившись із матеріалом періодичних видань можемо зробити висновки, що концепт ВІЙНА в англomовному газетному дискурсі має негативну конотацію і представлений у заголовках лексично та граматично. Активно використовуються лексеми «кров», «зло», «пекло». Періодичні видання таблоїдів використовують *block language* та яскраві, вже відомі англomовній культурі поняття, що полегшує сприйняття інформації та робить читача зацікавленим у ознайомленні чим підсилюють негативну конотацію концепту ВІЙНА.

Література

1. Брославська Л. Я. Номінативний простір концепту war / війна в американській мовній картині світу. *Англїстика та американїстика*. 2016. Вип. XIII. С. 27–32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/antame_2016_13_8 (дата звернення: 26.04.2023).
2. Васянович Є.О. Структурно-семантичне наповнення концепту “війна” у лінгвістичних дослідженнях. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*. Київ, 2018. Вип XXXVIII С. 5-10.
3. Вільчинська Т. П. Концепт «війна»: особливості мовної об’єктивації у газетному тексті. *Лінгвістичні студії*. Вінниця: ДонНУ ім. В. Стуса, 2017. № 34. С. 110–114.
4. Загнітко А. Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни. Донецьк: ДонНУ, 2012. 402 с.
5. Коваленко Р. В. Вербалізація концептуальної опозиції «війна/мир» в англomовній свідомості. *Нова філологія*. 2011. № 45. С. 61–64. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Novfil_2011_45_18 (дата звернення: 26.04.2023).
6. Кононенко В. І. Концептологія в лінгвістичному аспекті. *Мовознавство*. 2006. № 2-3. С. 111-117.
7. Мех Н. Наскрізнi концепти слово, мова, думка у філософсько- релігійній та мовній картинах світу Григорія Сковороди. Київ. 2005. 237 с.

8. Міщенко В. Г., Дубик, В. І. Метафора концепту «війна» в сучасному франкомовному політичному дискурсі. *Вісник Львівського університету. Серія: Іноземні мови.* 2013. Вип XXI. С. 190–196.
9. Скаб М. Граматичні засоби вираження концепту. *Лінгвістичні студії.* Вінниця: ДонНУ ім. В. Стуса, 2007. Вип. XV. С. 76-81.
10. Снитко Е.С. Внутренняя форма номинативных единиц. Львов: Свит, 1990. 188 с.
11. Яворська Г. М. Концепт "війна": семантика і прагматика. *Стратегічні пріоритети. Серія : Філософія.* 2016. № 1. С. 14-23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2016_1_4 (дата звернення: 26.04.2023).
12. Black and White and Read All Over: A Guide to British Newspapers. [E-resource] Oxford Royal Academy. URL : <https://www.oxford-royale.com/articles/a-guide-to-british-newspapers/> (Accessed 26/04/2023)
13. Crystal, D. A Dictionary of Linguistics and Phonetics. Sixth edition. Oxford: Blackwell Publishing. 2008, p. 57.
14. Fowler, R. Language in the News. London: Routledge. 1991, p. 57.
15. Oxford Reference. Overview "broadsheet". [E-resource]. URL: <https://www.oxfordreference.com/display/10.1093/oi/authority.20110803/095528658;jsessionid=61A4C432562A074D7711E2C40D1A493D> (Accessed 28/04/2023)
16. Swan, M. Practical English usage (3rd ed.). Oxford: Oxford University Press. 2005. 211 p.

ФУНКЦІЇ ЕВФЕМІЗМІВ В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Марина КУДІЙ

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент В. А. Борисов

У статті йдеться про вживання евфемізмів в американських та британських друкованих ЗМІ у висвітленні політичних та соціально-економічних подій. Проаналізовано приклади заміни на політкоректну лексику, прокоментовано зміщення прагматичного фокусу, встановлено функції евфемізмів.

Ключові слова: політичний дискурс, ЗМІ, евфемізм, прагматична функція.

The article deals with the use of euphemisms in American and British printed media in covering political and socio-economic events. Examples of substitution for politically correct vocabulary were analyzed, the shift in pragmatic focus was commented on, and the functions of euphemisms were established.

Key words: political discourse, mass media, euphemism, pragmatic function.

Питанням вивчення політичного дискурсу присвячені праці вітчизняних та зарубіжних мовознавців (О. Баранов, Дж. Браун, В. Маслов, М. Фуко, З. Харріс, О. Шейгал та ін.), які виокремлюють функції та ознаки політичного дискурсу,